

Riigikogu

Teie: 10.12.2024 nr 2-3/15-217

Meie: 27.12.2024 nr 1-9/1690-2

Vastused Riigikogu liikme kirjalikele küsimustele

Lugupeetud Riigikogu esimees

Saadan vastused Riigikogu liikme Evelin Poolametsa kirjalikele küsimustele.

1. Millised on kehtivad kriteeriumid välismaalaste passi väljastamiseks?

Kas on olemas juhised või kord, mille alusel otsustatakse, kas taotlejale väljastatakse hall pass või soovitatakse mõnda muud lahendust?

Vastus: Välismaalase pass (nn hall pass) on reisidokument, mis antakse välismaalasele, kellel on kehtiv Eesti elamisluba või elamisõigus Eestis, ning on tõendatud, et välismaalasel puudub välisriigi reisidokument ja tal ei ole võimalik seda saada. Välismaalase pass antakse Eestis elamisloa alusel elavale määratlemata kodakondsusega isikule kui tal on vaja reisida, sest tal puudub kodakondsusjärgne riik, kes talle reisidokumendi välja annaks. Määratlemata kodakondsusega välismaalase kohustuslik siseriiklik dokument on elamisloakaart.

Välismaalase passi väljaandmist reguleerib isikut tõendavate dokumentide seadus.

2. Millised meetmed on kehtestatud, et välistada halli passi väljastamine kodakondsusega isikutele?

Kas taotlusprotsessis tehakse piisavalt põhjalik taustakontroll?

Vastus: Politsei- ja Piirivalveamet peab tuvastama välismaalase passi taotleja või kontrollima tema isikusamasust isikut tõendava dokumendi alusel. Kui taotleja on välisriigi kodanik ja tal on välisriigi poolt välja antud kehtiv isikut tõendav dokument, siis ei ole talle välismaalase passi andmine põhjendatud.

Kui piirikontrollis selgub, et määratlemata kodakondsusega isikul on tegelikult välisriigi kodakondsus ja välisriigi antud kehtiv reisidokument, siis tema välismaalase pass tunnistatakse kehtetuks.

3. Kui palju välismaalaste passe väljastatakse aastas?

Palume esitada andmed viimase viie aasta jooksul väljastatud hallide passide arvu kohta ning kirjeldada peamisi taotlejate rühmi (vanus, eelnev kodakondsus, päritoluriik).

Tabel 1. Esmased välismaalase passid taotleja kodakondsuste lõikes

Kodakondsus	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
Määratlemata kodakondsus	16	16	30	31	21	114
Süüria	2	10	3	1	1	17
Afganistan		1	3	10		14
Venemaa		4	3	3		10
Jeemen		6	2			8
Türgi	1				5	6
Eritrea	3	2				5
Ukraina			5			5
muu	5	4	0	3	1	13
Kokku	27	43	46	48	28	192

Tabel 2. Korduvad välismaalase passid taotleja kodakondsuse lõikes

Kodakondsus	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
Määratlemata kodakondsus	15440	7804	3046	2358	1894	30542
Süüria	9	25	17	4	17	72
Eritrea	6	4	3			13
Iraak	6		6		1	13
Jeemen	1	1	7	2		11
Türgi	4	4	3			11
Ukraina	5		5			10
Afganistan		1	4	3		8
Palestiina okupeeritud ala				6		6
muu	1	3	4	1	3	12
Kokku	15472	7842	3095	2374	1915	30698

Tabel 3. Esmaste välismaalase passide taotlejad sünniriigi lõikes

Sünniriik	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
Eesti	14	21	25	32	14	106
Venemaa	3	3	5	5	4	20
Süüria	3	8	2	1	1	15
Ukraina	1		6	1		8
Afganistan		1	1	4		6
Jeemen		3	2			5
Türgi					5	5

muu	6	7	5	5	4	27
Kokku	27	43	46	48	28	192

Tabel 4. Korduvate välismaalase passide taotlejad sünniriigi lõikes

Sünniriik	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
Eesti	8670	4862	2194	1601	1352	18679
Venemaa	4310	1822	539	475	387	7533
Ukraina	1029	468	131	94	62	1784
Valgevene	662	264	69	77	28	1100
Kashastan	223	107	25	29	19	403
Aserbaidžaan	130	45	18	11	7	211
Läti	100	64	13	22	10	209
Gruusia	48	19	13	9	7	96
Leedu	41	24	6	8	4	83
Usbekistan	39	22	6	6	7	80
Armeenia	36	24	8	7	3	78
Süüria	9	23	18	4	15	69
Saksamaa	34	23	4	6		67
Moldova	32	15	8	7	2	64
Kõrgõzstan	27	18	7	7	4	63
Türkmenistan	22	11	3	1		37
Tadžikistan	11	11	5	1	1	29
Poola	11	3	2		1	17
Iraak	6		6		1	13
Soome	4	1	3		1	9
Türgi	4	4	1			9
Eritrea	3	4	1			8
Jeemen	1	1	4	2		8
Hiina	5	1				6
Mongoolia	5		1			6
Iraan			5			5
Liibanon				5		5
muu	10	6	5	2	4	27
Kokku	15472	7842	3095	2374	1915	30698

Tabel 5. Esmaste välismaalase passide taotlejad vanuse lõikes

Vanus	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
kuni 17 a	5	19	8	9	4	45
18-29	3	10	3	5	2	23
30-39	11	7	14	13	11	56
40-49	5	6	10	10	4	35
50-59	2	0	5	8	4	19
60-69	1	1	5	2	2	11
70-79	0	0	0	1	1	2
80+	0	0	1	0	0	1
Kokku	27	43	46	48	28	192

Tabel 6. Korduvate välismaalase passide taotlejad vanuse lõikes

Vanus	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12	Kokku
kuni 17 a	36	31	43	20	15	145
18-29	345	222	135	76	50	828
30-39	2137	1412	713	456	363	5081
40-49	3480	2090	922	669	585	7746
50-59	3638	1793	616	482	415	6944
60-69	3821	1502	432	398	307	6460
70-79	1514	587	190	210	135	2636
80+	501	205	44	63	45	858
Kokku	15472	7842	3095	2374	1915	30698

Statistiliste andmete allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

4. Milliseid samme on astunud välismaalaste passide väljastamise vähendamiseks?

Vastus: Määratlemata kodakondsusega isikute arv on järjepidevalt vähenenud. Kui aastal 2000 oli määratlemata kodakondsusega isikuid ca 178 000, siis 01.12.2024 seisuga elab rahvastikuregistri andmetel Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel 60 370 määratlemata kodakondsusega isikut.

Määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähendamiseks on astunud mitmeid samme. 01.01.2016 jõustusid kodakondsuse seaduse muudatused, mille kohaselt laps, kes on Eestis sündinud või kes asub kohe pärast sündi koos vanema või vanematega püsivalt Eestisse elama, saab Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras sünni hetkest arvates, kui tema vanemad või last üksi kasvatav vanem, keda ükski riik ei pea kehtivate seaduste alusel oma kodanikuks, on lapse sünni hetkeks elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat. Samuti sätestati KodS-is (§ 363), et alla 15-aastased määratlemata kodakondsusega lapsed loeti 01.01.2016 Eesti kodanikeks, kui nende vanemad olid määratlemata kodakondsusega ja elanud Eestis vähemalt 5 aastat ning laps elas püsivalt Eestis. Seega alates 01.01.2016 sisuliselt lõpetati määratlemata kodakondsusega isikute taastootmine.

Samuti on lihtsustatud kodakondsuse taotlemist ja saamist. Alates 01.01.2019 on Eesti kodakondsust soovival isikul võimalik sõlmida keeleõppeleping, mille eesmärgiks on õppida tasuta eesti keelt B1 tasemeni, et isik saaks taotleda kodakondsust. Samuti tehakse koolitusi Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse eksami (nn kodakondsuseksami) läbimiseks. Lihtsustatud on 65-aastaste ja vanemate isikute eesti keele eksami sooritamist – nad on vabastatud eesti keele eksami kirjalikust osast.

5. Kui palju välismaalaste passe tühistatakse igal aastal ja millistel põhjustel?

Tabel 7. Kehtetuks tunnistatud välismaalase passid

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024 kuni 15.12
Kehtetuks tunnistamised	31424	10420	2650	2590	2468

Statistiliste andmete allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Peamised kehetetuks tunnistamise põhjused on:

1. dokumendi kehtivusaja lõppemine;
 2. elamisloa kehtetuks tunnistamine;
 3. Eesti kodakondsuse omandamine;
 4. teise riigi kodakondsuse vastu võtmine;
 5. kasutaja isikuandmete muutumine.
6. **Kuidas hinnatakse Eesti rahvusvahelisi kohustusi seoses halli passi omanike staatusega?**

Vastus: Eesti ei ole ühinenud ühegi kodakondsust käsitleva konventsiooniga. Samas on määratlemata kodakondsusega isikutele tagatud kõik õigused, mis rahvusvahelises õiguses on ette nähtud. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 9 sätestab, et põhiseaduses loetletud kõigi ja igapäevaste õigused, vabadused ja kohustused on võrdselt nii Eesti kodanikel kui ka Eestis viibivatel välisriikide kodanikel ja kodakondsuseta isikutele. See tähendab, et määratlemata kodakondsusega Eestis seaduslikult elavatele isikutele on tagatud kõik peamised õigused (õigus haridusele, tervishoiule, sotsiaalabile jne). Nad elavad Eestis elamisloa alusel ning neile antakse ka isikut tõendavad dokumendid, samuti saavad nad reisida viisavabalt nii Euroopa Liidus kui ka Venemaa Föderatsiooni. Määratlemata kodakondsusega pikaajalise elaniku elamisluba omavad inimesed saavad küll valida kohalikke omavalitsusi, kuid nad ei saa kuuluda erakondadesse ega valida Riigikogu ja Euroopa Parlamenti.

7. **Kas plaanitakse muudatusi välismaalaste passi väljastamise protsessis?**

Vastus: Reisidokumentide sh välismaalase passi väljastamise protsessi ei ole kavas muuta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Jana Laane 6125072
jana.laane@siseministeerium.ee